

Betænkning

over forslag til lov om familiefideikommissers overgang til fri ejendom.

(Afgivet af udvalget den 7. april 1954).

Udvalget har afholdt 4 møder og haft 2 samråd med justitsministeren. Der er herunder indhentet oplysning om størrelsen og karakteren af de bestående familiefideikommissers, ligesom de ved lovforslagets 1. behandling i folketinget fremdragne spørgsmål har været drøftet.

Med hensyn til de ret få fideikommissers, hvis kapital helt eller delvis er anbragt i en bestemt fast ejendom, har man ikke fundet det ønskeligt at etablere en særordning med henblik på uopsigelighed i en vis periode. Ydermere er det udvalgets opfattelse, at en sådan uopsigelighed, hvor den måtte være ønskelig, kan tilvejebringes ved den forhandling, der efter loven skal finde sted med overformynderiet vedrørende fideikommissets overgang til fri ejendom.

Udvalget har overfor ministeren rejst spørgsmålet, om fideikommisskapitalen ved overgang til fri ejendom bør gøres til særeje. Justitsministeriet har herom udtalt, at der efter ministeriets opfattelse ikke er grundlag for i loven at træffe bestemmelse om, at kapitalen skal være særeje.

Endvidere har udvalget i anledning af bemærkningerne ad lovforslagets § 12 anmodet justitsministeren om en udtalelse om, hvilke af de i loven omhandlede spørgsmål (jfr. § 9) der kan indbringes for domstolene til endelig afgørelse. Fra justitsministeriet er modtaget en redegørelse, der er aftrykt som bilag til nærværende betænkning. I overensstemmelse med de i redegørelsen indeholdte synspunkter har udvalget stillet forslag om at ændre § 9, således at paragraffen ikke omfatter overformynderiets

afgørelser i medfør af § 7 (jfr. nedenstående ændringsforslag nr. 4).

Et *flertal* bestående af Brodthagen, Hanne Budtz, Johs. Christiansen, Holger Eriksen, Gideon, Halfdan Hendriksen, Erhard Jakobsen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, Chr. Rasmussen, Ravn, Edel Saunte og Tesdorpf indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de anførte ændringer.

Et *mindretal* bestående af Conrad Kofoed, Ladefoged, Paabøl og Helga Pedersen kan ikke tiltræde lovforslaget som helhed.

Ændringsforslag.

Af udvalget, tiltrådt af *justitsministeren*:

Til § 3.

1) Ordene „inden den 1. juli 1954“ ændres til: „inden den 1. oktober 1954“.

Til § 6.

2) Som nyt punktum i stk. 3 tilføjes:
„Såfremt den pågældende person overfor den nærmest foregående besidder har meddelt afkald på sin ret til selv at tiltræde besiddelsen efter denne, indgår den del af fideikommisset, som ellers ville være tilfaldet afkaldgiveren til fri rådighed, i den tidligere besidders dødsbo. Afkaldet skal opfylde de i arveforordningen af 21. maj 1845 § 14 opstillede betingelser og medfører ikke, at den del af fideikommisset, som

skulle forblive båndlagt, kan komme til udbetaling før afkaldgiverens død.“

Til § 8.

3) Ordene „4 pct. af fideikommissets værdi“ ændres til: „2½ pct. af fideikommissets værdi, ansat efter reglerne for opgørelse til formueskat“.

Til § 9.

4) Stk. 1 affattes således:

„De af overformynderiet i henhold til §§ 3, 4 og 6 truffne afgørelser kan inden 2 måneder fra afgørelsens dato indbringes for et særligt nævn bestående af 3 medlemmer. Nævnets formand skal være en af Højesteret valgt dommer, 1 medlem vælges af justitsministeren og 1 af besidderen af det pågældende fideikommiss.“

Til § 11.

5) Ordene „inden den 1. juli 1954“ ændres til: „inden den 1. august 1954“.

Til § 15.

6) Paragraffen affattes således:

„Den i lov nr. 6 af 23. januar 1931 om lenskontrollen § 3 fastsatte årlige afgift forhøjes fra og med kalenderåret 1955 fra 15 øre til 30 øre af hver 1 000 kr. af de kontrolerede formuer.

Samme afgift bliver at erlægge af de ovenfor i § 6, stk. 1 og 3, nævnte midler.“

Til § 17.

7) Ordene „den 1. april 1954“ ændres til: „den 1. maj 1954“.

Brodthagen. Hanne Budtz. Johs. Christiansen, Holger Eriksen, Gideon. Halfdan Henriksen.
næstformand. formand.

Erhard Jakobsen, Conrad Kofod. Ladefoged. K. Axel Nielsen. Peter Nielsen. Paabøl.
ordfører.

Helga Pedersen. Chr. Rasmussen. Ravn. Edel Saunte. Tesdorpf.

Bilag

Justitsministeriets bemærkninger vedrørende spørgsmålet om begrænsningen af adgangen til at indbringe Overformynderiets afgørelser for domstolene (lovforslagets § 9).

Ved ordning af rekursadgangen med hensyn til de afgørelser, der skal træffes, har man gennemført en sondring mellem egentlige retsspørgsmål og administrative skønsafgørelser, således at de første kan indbringes for domstolene, medens de sidstnævnte kan forelægges for det i § 9 omtalte særlige nævn. Lovforslaget har her fraveget ordningen i lov nr. 563 af 4. oktober 1919, der i alt væsentligt lod de af overnævnet trufne afgørelser være endelige, selvom det drejede sig om almindelige retsspørgsmål.

Det har således ikke været hensigten med § 9 i lovforslaget at give Overformynderiet eller det særlige nævn adgang til definitivt at afgøre egentlige retsspørgsmål.

ad § 3.

I denne paragraf bliver der kun spørgsmål om en af Overformynderiet truffen afgørelse, forsåvidt angår dets tiltrædelse eller tilsidesættelse af det fremsatte forslag til deling af fideikommisset.

En sådan afgørelse vil efter sin natur være en ren administrativ skønsafgørelse, hvorved der bl. a. bliver at tage hensyn til aktivernes forskellige art, rentefod, opsigelighed o. s. v., og den egner sig ifølge hele sin natur ikke til efterprøvelse ved domstolene.

ad § 4.

Tilsvarende betragtning finder anvendelse med hensyn til de i § 4, stk. 1, omhandlede afgørelser. I praksis vil sagen i reglen stille sig således, at der af fideikommisbesidderen tilbydes sikkerhed ved deponering af værdipapirer, tegning af livrente eller på anden betryggende måde, og Overformynderiets afvisning af en tilbudt sikkerhed kan kun tænkes at forekomme i tilfælde, hvor man

ikke skønner, at denne sikkerhed er fyldestgørende.

Heller ikke i dette tilfælde ses der at være rimelig grund til at lade et sådant skøn efterprøve ved domstolene.

Forsåvidt angår stk. 3. bemærkes, at der her ikke er tale om nogen egentlig afgørelse fra Overformynderiets side, men om en simpel anvendelse af lovens regler, som ifølge sin natur ikke vil kunne tilsidesættes af en domstol.

ad § 6.

I denne bestemmelse bliver der kun tale om afgørelse truffet af Overformynderiet forsåvidt angår den i stk. 2, omhandlede diskretionære adgang for Overformynderiet til at afløse visse mindre fideikommissers uden henlæggelse af successorfond.

Det bemærkes, at der ikke i loven er hjemlet besidderen nogen ret til at kræve en sådan fuldstændig afløsning gennemført, og en nægtelse heraf fra Overformynderiets side vil derfor ikke egne sig til efterprøvelse ved domstolene. Det bemærkes herved, at en sådan nægtelse må være baseret på et skøn, i hvilket der kan indgå overvejelser om, hvorvidt det af successor meddelte samtykke kan betragtes som fuldgyldigt, f. eks. hvis det er afgivet af en ad hoc beskikket værge, eller hvis der er særlig anledning til at antage, at successor ikke vil overleve den nuværende fideikommisbesidder.

ad § 7.

Når § 7 er særlig omtalt i § 9, skyldes dette, at alle de i de foregående paragraffer 3, 4 og 6 omhandlede afgørelser også vil blive truffet med hensyn til de i § 7 omhandlede familiefideikommissers.

Derimod er der ikke tale om, at Overformynderiet er i stand til at træffe en afgørelse med hensyn til, hvem der skal anerkendes som afløsende besidder, idet tvivlsspørgsmål herom må finde deres afgørelse ved domstolene. Da henvisningen til § 7 imidlertid ikke er nødvendig og på den anden side kan give anledning til misforståelser med hensyn til bestemmelsens rækkevidde, vil det formentlig være rettest at lade den udgå.

Justitsministeriet finder anledning til at understrege, at det ovenfor omtalte hovedprincip, hvorefter afgørelse af de egentlige retsspørgsmål skal træffes af domstolene, har fundet klart udtryk i § 12, hvorefter

tvivlsspørgsmål om, hvorvidt en formue omfattes af loven, kan indbringes for domstolene.

Når man har fundet anledning til særligt at fremhæve dette tilfælde, skyldes det, at den tilsvarende afgørelse ved jordegods-fideikommisserne var henlagt til det i loven af 4. oktober 1919 § 8 omhandlede overnævn. Det er imidlertid en selvfølge, at spørgsmål om, hvorvidt der består en ret til apanage, pension el. lign. fra fideikommisset, eller hvorvidt en person kan betragtes som besidder af et fideikommis, og andre sådanne spørgsmål af ren juridisk karakter på tilsvarende måde må finde deres afgørelse ved domstolene.
